

Міністерство освіти і науки України
Карпатський університет імені Августина Волошина

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії Карпатського
університету імені Августина Волошина

В.В. Бедь

2021 р.

ПРОГРАМА

**вступного випробування/співбесіди
для здобуття третього ступеня вищої освіти (PhD)**

галузь знань **04 «Богослов'я»**
спеціальність **041 «Богослов'я»**
наукова програма **«Богослов'я»**

Розроблено:
Кафедрою богослов'я, філософії
та гуманітарних наук
Протокол № 7 від 01.03.2021 р.
Завідувач кафедри Р. Офіцінський

Розглянуто:
Приймальною комісією
Протокол № 3 від 26.03.2021 р.

Ужгород 2021

**Зміст програми вступного випробування / співбесіди
спеціальність 041 Богослов'я
третій ступінь вищої освіти (PhD)**

Святе Письмо Старого і Нового Завіту

1. Мови Біблії. Давньоєврейська та арамейська мови, давньогрецька мова, «койне». Переклади Біблії сучасними мовами
2. Одкровення ап. Іоана Богослова: автор, мета написання, огляд змісту.
3. Грецький переклад LXX – Септуагінта. Його історія та значення для православного богослів'я.
4. Послання до єреїв. Причини написання, огляд змісту послання.
5. Латинські переклади Писання.
6. Послання до Тита. Привід до написання, огляд змісту.
7. Слов'янський та російський синодальний переклади Біблії.
8. Послання до Филимона. Адресат, мета і час написання, огляд змісту.
9. ереклади Священного Писання українською мовою.
10. Перше послання до Тимофія: настанови апостола.
11. Святоотцівські принципи осмислення творіння світу і книги Буття в цілому.
12. Друге послання до Тимофія. Аналітичний огляд змісту.
13. Створення людини (Буття II р.).
14. Перше послання до Фессалонікійців. Заснування Церкви в Фессалоніках. Аналітичний огляд змісту послання.
15. Гріхопадіння людини (Буття III р.).
16. Друге послання до Фессалонікійців. Причини написання, огляд змісту
17. Людство до потопу (Буття IV – V pp.).
18. Послання до Филипійців. Заснування Церкви в Філипах. Аналітичний огляд змісту послання.
19. Всесвітній потоп (Буття VI, 1 - IX, 12). Людство після потопу (Буття IX, 20-XI, 32).
20. Послання до Колосян. Заснування Церкви в Колосах. Аналітичний огляд змісту послання.
21. Історія Авраама (Буття XII, 1 - XXI, 34; XXIII).
22. Послання до Галатів. Заснування Церкви в Галатії. Аналітичний огляд змісту і поділ послання.
23. Історія Ісаака. Жертвоприношення Ісаака (Буття XXII). Історія Якова (Буття XXV, 19 - XXXV, 27). Історія Йосифа (Буття XXXVII, 1 - L, 26).
24. Послання до Єфесян. Заснування Церкви Єфеської. Аналітичний огляд змісту послання.
25. Ісус Навін та період завоювання обітованого краю.
26. Перше послання до Коринфян. Заснування Церкви Коринфської. Аналітичний огляд змісту і поділ послання.
27. Період правління суддів та священні книги, що його висвітлюють.
28. Друге послання до Коринфян. Привід до написання, час і місце написання. Аналітичний огляд змісту.
29. Період правління судді та пророка Самуїла.
30. Послання ап. Павла: Число, порядок розміщення в каноні
31. Історико – богословська характеристика єдиного Ізраїльського царства.
32. Послання до Римлян. Заснування Римської Церкви. Аналітичний огляд змісту і поділ послання.
33. Історія поділених єврейських царств.
34. Соборне послання ап. Іуди: відомості про письменника, причина, місце, час написання, загальний зміст послання.
35. Ассирійський та Вавилонський полон та їх провіденційне значення.

36. Ап. Павло – апостол народів. Особа ап. Павла і його внесок в розбудову Церкви Христової.
37. Священна старозавітна писемність періоду перського панування над Юдеєю.
38. Друге послання ап. Іоана: адресат, короткий зміст.
39. Еліністичний період історії Юдеї та його висвітлення в старозавітних писаннях.
40. Третє послання ап. Іоана: загальний зміст, достовірність послання.
41. Місце неканонічних біблійних книг в різних біблійних традиціях.
42. Друге послання ап. Петра: зміст, мета написання.
43. Старозавітні апокрифи.
44. Перше послання ап. Іоана: зміст, мета написання.
45. Книга Іова. Ісагогічні данні. Головна проблематика книги.
46. Соборне послання апостола Якова: мета і час написання.
47. Огляд писань премудрого Соломона та їх характеристика.
48. Перше послання ап. Петра: зміст, мета написання.
49. Псалтир. Ісагогічні данні. Поділ псалмів за змістом. Пророочно-месіанські псалми.
50. Достовірність священних книг Нового Завіту. Оригінальність Священного новозавітнього тексту.
51. Старозавітний профетизм та пророчі книги Старого Завіту.
52. Соборні послання Апостолів. Число, мета написання.
53. Тлумачення месіанських пророцтв книги пророка Ісаї.
54. Поняття про Четвероєвангеліє. Відомості про письменників, характеристика. Час, місце і мета написання.
55. Тлумачення месіанських пророцтв книги пророка Єремії.
56. Книга діянь Апостолів: назва книги, письменник, мета, час і місце написання.
57. Тлумачення месіанських пророцтв книги пророка Єзекіїля.
58. Поняття про Священні книги Нового Завіту.
59. Тлумачення месіанських пророцтв книги пророка Даниїла.
60. Коротка історія канону новозавітніх книг.
61. Поняття про пророків. Час і мета їх служіння.
62. Головний предмет старозавітніх пророцтв. Єдність і різниця пророцтв та способи пояснення.
63. Послання 12-ти апостолів на проповідь (Мф. 9,35-10,42; Лк. 9,1-6; Мк. 6,7-13). Смерть Іоана Хрестителя (Мф. 14,1-12; Мк. 6,14-29; Лк. 9,7-9).
64. Вчення Ісуса Христа в притчах.

Догматичне богослов'я

1. Вчення про Бога – Творця світу.
2. Два аспекти Церкви. Домобудівництво Святого Духа. Нетварні енергії.
3. Одкровення про Бога-Творця у Святому Писанні Старого Завіту.
4. Поняття про обоження. Святоотцівське вчення про обоження. Умови обоження.
5. Одкровення про Бога-Творця у Святому Писанні Нового Завіту.
6. Вчення про Бога Освятителя. Поняття про благодать. Єдність Святої Тройці у явленні благодаті.
7. Догмат про Бога-Творця у творах святих отців.
8. Необхідність благодаті для спасіння людини. Види благодаті та її дії.
9. Поняття про тварне буття. Бог – Творець і Божественні ідеї.
10. Благодать, яка готове і просвітлює. Благодать, що виправдовує.
11. Причина та мета творіння світу. Творіння: час і вічність; космічний порядок.
12. Благодать і напередвизначення. Сутність освячення людини. Віра як суб'єктивний початок освячення людини.
13. Історичне значення розповідей Мойсея про творіння світу.
14. Віра. Святоотцівське вчення про віру та її значення в освяченні людини.
15. Ангелологія. Дійсність буття духовного світу за вченням Одкровення.

16. Неможливість освячення людини у Старому Завіті.
17. Мета творіння ангелів. Природа ангелів. Небесна ієрархія. 18. Заснування Церкви. Екклезіологія.
18. Моральний стан ангелів їх служіння.
19. Христологічний аспект Церкви. Церква як Тіло Христове.
20. Падіння злих духів. Природа злих духів.
21. Пневматологічний аспект Церкви. Дари Святого Духа.
22. Церква як посередниця освячення.
23. Християнська антропологія. Вчення про Бога Творця людини.
24. Суттєві властивості Церкви. Єдність і єднство Церкви.
25. Святоотецьке вчення про людину в донікейський період.
26. Святість, Соборність та Апостольство Церкви.
27. Святоотецьке вчення про людину в період великих догматичних суперечок.
28. Освячуоча сила Церкви. Богослужіння в Православ'ї. Божественна Літургія.
29. Вчення про людину отців подвижників пустелі.
30. Поняття про таїнства. Богоустановленість таїнств. Кількість таїнств, їх дійсність і дієвість.
31. Святоотецьке вчення про людину: антропологія православних містиків. *Corpus Areopagiticum*.
32. Обряди в Церкві. Таїнство Хрещення.
33. Святоотецьке вчення про людину: антропологія богословського синтезу.
34. Таїнство Миропомазання.
35. Природа людини. Образ і подоба Божа у людині. Призначення людини.
36. Таїнство Євхаристії. Етимологія терміну і сутність таїнства.
37. Дух, душа, тіло і їх взаємодія в людині. Аналіз думок про походження душі. Стан людини до гріхопадіння.
38. Євхаристія як центральне таїнство Церкви. Реальність присутності Ісуса Христа у Святих Дарах.
39. Проблема існування зла. Первірдний гріх. Наслідки гріхопадіння людини.
40. Таїнство Покаяння.
41. Вчення про Бога-Промислителя світу. Дійсність Промислу Божого.
42. Таїнство Єлеосвячення.
43. Предмети Божественного Промислу і його дії.
44. Таїнство Священства. Ієрархія і паства.
45. Природний і надприродний Промисел. Промислительні дії Божі по відношенню до ангелів і злих духів.
46. Боговстановленість церковної ієрархії. Потрійна влада ієрархії.
47. Вчення про Бога-Промислителя людини до і після її гріхопадіння. Ангели як знаряддя Божественного Промислу.
48. Три ступені церковної ієрархії: їх значення і співвідношення між собою.
49. Значення Священного Писання Старого Завіту у віровченні Православної Церкви.
50. Собор як вищий орган церковної влади. Миряни в житті Церкви.
51. Православна сотеріологія. Поняття про спасіння.
52. Таїнство Шлюбу.
53. Сотеріологія і триєдність Божества. Домобудівництво Сина Божого.
54. Молитовне заступництво святих за віруючих, які живуть на землі. Вшанування святих.
55. Втілення Сина Божого. Поняття про кенозис.
56. Молитовне призивання святих у Церкві. Вшанування мощей святих угодників Божих.
57. Христологічний догмат: «Два» і «Одне» у Христі.
58. Молитва Церкви за померлих.
59. Вчення про дві волі і дві енергії у Христі.
60. Ікона та іконошанування в Православ'ї. Вшанування Хреста Господнього.
61. Викуплення. Воскресіння Христове.

62. Православ'я і апокаліптика. Православна есхатологія.
63. Христологічний аспект екклезіології та сотеріології.
64. Поняття про парусію. Загальне воскресіння.

Історія Церкви

1. Церква як предмет історичного дослідження. Розкриття понять «історія» та «Історія древньої Церкви». Праця історика. Типи істориків.
2. Становище Церкви в епоху Вселенських соборів. Виникнення тринітарних та христологічних суперечок. Тринітарні єресі перших трьох століть.
3. Джерела церковної історії та їх класифікація. Допоміжні науки для вивчення церковної історії.
4. Погляди богословських шкіл та окремих їхніх представників на тринітарні питання. Виникнення аріанства.
5. Спеціальні джерела церковної історії: єпископ Євсевій Кесарійський як богослов та церковний історик.
6. Основні положення аріанства. Історія розвитку єресі до I Вселенського собору (320-325).
7. Продовжувачі Євсевія Кесарійського: Філосторгій, пресвітер Ісихій, Сократ Схоластик, Ермій Созомен, Феодорит Кирський.
8. I Вселенський собор в Нікеї 325 року. Догматичні та канонічні постанови собору. Формування та утвердження Нікейського Символу віри.
9. Церковні історики після Феодорита Кирського. Візантійські громадянські історики та хроністи.
10. Перший період боротьби з аріанством (325-375).
11. Латинська церковна історіографія.
12. Другий період боротьби з аріанством (375-381). Олександрійський собор 362 року.
13. Протестантська історіографія XVI-XX століття. Історично-богословські школи.
14. II Вселенський собор 381 року. Догматичні та канонічні постанови собору. Нікео-Константинопольський Символ віри.
15. Історіографія Римо-католицької Церкви.
16. Боротьба з аріанством після II Вселенського собору. Виникнення христологічних єресей. Єресь Аполлінарія Лаодикійського.
17. Церковна історія в Російській імперії (XVIII-XIX). Російські та українські церковні історики ХХ століття.
18. Передумови виникнення єресі Несторія. Основні положення несторіанства.
19. Церковний устрій I століття. Парики. Харизматичне служіння. Церковна ієрархія.
20. Христологічне вчення святого Кирила Олександрійського. Дванадцять анафематизмів.
21. Християнство та іудейство. Християнство та язичницький світ.
22. Діяльність святого Іоана Антіохійського. Передісторія та проведення III Вселенського собору в Єфесі.
23. Гоніння на християн.Періодизація гонінь. Характеристика первого періоду гонінь.
24. Церковно канонічні постанови III-го Вселенського собору. Встановлення церковного миру 433 року.
25. Другий період гонінь на християн: імператор Траян та епоха Антонінів.
26. Виникнення монофізитства. Монофізитство у дохалкідонський період. Діоскор Олександрійський.
27. Другий період гонінь на християн: від імператора Септимія Севера до Філипа.
28. IV Вселенський собор. «Томос» папи Льва Великого.
29. Третій період гонінь на християн: від імператора Декія до Авреліана.
30. Догматичні постанови IV Вселенського собору. Орос Халкідонського собору. Канонічні постанови собору.
31. Імператор Діоклетіан і його співправителі. Агонія язичництва.
32. Монофізитетство після Халкідонського собору. Спроби імператорів приєднати монофізітів до Церкви.

33. Імператор Костянтин Великий. Міланський едикт і остаточна перемога християнства.
34. Імператор Юстиніан і його політика щодо монофізитства.
35. Літературна полеміка язицтва і християнства. Християнські апологети II століття: Кодрат, Арістид, Іустин Філософ.
36. Суперечки щодо «трьох глав» та особи Орігена.
37. Християнські апологети II століття: Татіан, Афінагор, Тертуліан, Феофіл єп. Антіохійський, Єрмій, Мінует Фелікс.
38. V Вселенський собор і його постанови.
39. Церковний устрій II - III століття. Церковна ієрархія.
40. Наслідки діянь V Вселенського собору. Нові спроби приєднання до Церкви монофізитів. Монофізітська ієрархія.
41. Розвиток християнського богослужіння. Молитовні будинки і перші християнські храми (I-III).
42. Історія виникнення монофелітства. Роль патріарха Сергія та імператора Іраклія у розповсюдженні монофелітської єресі.
43. Єресі в християнстві перших трьох століть. Єресі, що виникли на грунті юдейства.
44. Суперечка про дійства у Христі. Діяльність преподобного Максима Сповідника.
45. Гностицизм: характеристика явища. Єресь Валентина. Історія пліромі та кеномі. Гностик Маркіон.
46. VI Вселенський собор. Догматичні постанови собору.
47. Християнська писемність перших трьох століть: твори свв. Климента Римського, Ігнатія Богоносця, Полікарпа Смирнського, «Дідахі», «Послання» Варнави, «Пастир» Єрма, твори Папія Іерапольського.
48. Виникнення іконоборства. Іконоборство в період до VII Вселенського собору. Іконоборчий собор 754 року.
49. Християнська писемність перших трьох століть: твори свв. Іринея Ліонського та Іполита Римського, Юлія Африкані.
50. Діяльність захисників іконошанування – преподобних Іоана Дамаскіна та Феодора Студита, патріарха Германа.
51. Богословські школи: історія виникнення. Літературна діяльність Климента Олександрийського та Орігена.
52. VII Вселенський собор. Догмат іконошанування.
53. Загальна характеристика другого періоду церковної історії (313-1054). Церква і держава: становлення відносин при імператорі Костянтині Великому.
54. Іконоборство після VII Вселенського собору. Собор 842 року. Торжество Православ'я.
55. Становище Церкви при Юліані Відступнику. Становище Церкви при імператорах-християнах: від Іовіана до Феодосія Великого.
56. Іконоборство в західній частині імперії.
57. Становище Церкви при імператорах-християнах: від Феодосія до Юстиніана.
58. Дохалкідонські Церкви.
59. Ієрархія та церковне управління другого періоду церковної історії. Патріархати.
60. Історія поступового піднесення Римської кафедри.
61. Духовна освіта та богословська наука у IV-V століттях. Вплив чернецтва на життя Церкви та держави.
62. Суперечка між Східною і Західною Церквами в XI столітті.
63. Собори в житті Церкви. Класифікація соборів.
64. Розділення Церков 1054 року. Спроби унії.